

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.027.02.2017
P/17/050

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/050 – Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przez powiaty i gminy.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Marian Dłucik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/259/2017 z dnia 6 października 2017 r. 2. Krzysztof Zwierchowski, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LKA/290/2017 z dnia 16 listopada 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Jaworznie, ul. Grunwaldzka 33, 43-600 Jaworzno ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Silbert, Prezydent Miasta. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości² działalność kontrolowanej jednostki w okresie od 1 stycznia 2014 r. do dnia zakończenia kontroli³ w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W Urzędzie prawidłowo ustalono i stosowano zasady finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2014-2017 (do dnia zakończenia kontroli). Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przez Urząd, obejmowało (z wyjątkiem 11 zadań) zadania, zgodne z określonym w art. 403 ust.1 i ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁴, katalogiem zadań możliwych do finansowania przez gminy i powiaty ze środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Planowane i realizowane zadania służyły poprawie warunków życia ludzi i stanu środowiska. Środki pochodzące z wpływów z tytułu opłat i kar środowiskowych wydatkowane były zgodnie z uchwałami budżetowymi i planami finansowymi Gminy i Powiatu oraz zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵.

Dotacje ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska na realizację zadań związanych z ochroną środowiska, udzielane były na podstawie

¹ Zwanym dalej: Urzędem, Miastem, Gminą lub Powiatem.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Tj. do 8 grudnia 2017 r.

⁴ Dz. U. z 2017 r. , poz. 519 ze zm. Zwanej dalej ustawą POŚ.

⁵ Dz. U. z 2017 r. , poz. 1579 ze zm. Zwaną dalej upzp.

uchwał Rady Miejskiej, w których określono m.in. elementy umów dotacji oraz warunki ich udzielania.

Ewidencja księgowa prowadzona była w sposób umożliwiający identyfikację źródeł dochodów budżetu Gminy i Powiatu, pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska⁶, a także umożliwiała zidentyfikowanie wydatków finansowanych z tych środków. Sprawozdania z gospodarowania dochodami budżetu gminy i powiatu z opłat i kar środowiskowych, przeznaczonymi na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁷ wraz z załącznikami, były w okresie objętym kontrolą terminowo przekazywane właściwym organom i instytucjom.

W ocenie NIK, nie zapewniono jednak funkcjonowania w pełni skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w Urzędzie, bowiem środki w kwocie 95,7 tys. zł, tj. 1,2% z ogółu wydatkowanych kwot pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, wydatkowane były w badanym okresie również na 11 zadań związanych z ochroną środowiska, niewymienionych w art. 403 ust. 2 ustawy POŚ, tj. na zadania niemieszczące się w katalogu zadań możliwych do finansowania przez gminy z ww. środków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Zasady finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz adekwatność, skuteczność i efektywność ustalonych procedur

Opis stanu
faktycznego

1. Prezydent Miasta Jaworzna Zarządzeniem w sprawie kontroli zarządczej nr KA.120.77.2011 z dnia 7 grudnia 2011 r.⁸ wprowadził zasady sprawowania kontroli zarządczej. Naczelnicy, kierownicy komórek organizacyjnych Urzędu zobowiązani zostali m.in. do zorganizowania i zapewnienia adekwatnego, skutecznego i efektywnego systemu kontroli zarządczej w kierowanych przez nich jednostkach, uwzględniającego specyfikę i charakter jednostki. Zadania Wydziałów Urzędu Miejskiego określone były w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu, ponadto obowiązywały procedury: kontroli finansowej, zasad rachunkowości, zasad udzielania zamówień publicznych, trybu przekazywania dotacji, a także procedury obowiązujące w procesie obiegu i kontroli dokumentów księgowych. Zadania pracowników określone były w zakresach obowiązków i imiennych upoważnieniach z zakresu gospodarki finansowej. W zasadach rachunkowości dla Urzędu, określonych w załączniku do Zarządzenia Prezydenta Miasta z dnia 30 kwietnia 2012 r.⁹ w § 10 w ust. 14 zawarto zapis, iż w planowaniu budżetu w rachunkowości Urzędu i zbiorczym wykonaniu budżetu, stosuje się jednolitą klasyfikację budżetową a ponadto stosuje się „znaczniki”, tj. odpowiednie symbole umożliwiające identyfikację poszczególnych dochodów i wydatków, co umożliwiało sporządzanie

⁶ Środki z opłat i kar za korzystanie ze środowiska rozumiane jako środki pochodzące z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych, o których mowa w art. 402 ust. 4, 5 i 6 ustawy Prawo ochrony środowiska, stanowiące odpowiednio dochody gmin i powiatów.

⁷ OŚ-4g i OŚ-4p zwane dalej sprawozdaniami z gospodarowania dochodami budżetu gminy i powiatu z opłat i kar środowiskowych lub OŚ-4g, OŚ-4p.

⁸ Zwanym dalej Zarządzeniem w sprawie kontroli zarządczej.

⁹ Zarządzenie Nr BSM.120.30.2012 Prezydenta Miasta Jaworzna z dnia 30.04.2012 r., zmienionego Zarządzeniami Nr BSM.120.11.2015 i BSM.120.4.2017 z 12 stycznia 2017 r.

wymaganych sprawozdań z gospodarowania dochodami budżetu gminy i powiatu z opłat i kar środowiskowych.

(dowód: akta kontroli, str. 6-36)

2. Proces zarządzania ryzykiem określony został w *Zarządzeniu w sprawie kontroli zarządczej*. Identyfikacji i oceny ryzyka oraz określenia metody przeciwdziałania ryzyku w odniesieniu do zadań, dokonywali naczelnicy wydziałów i kierownicy biur Urzędu w planie działalności na początku roku. Zidentyfikowane ryzyka oraz ustalone metody jego ograniczenia do akceptowalnego poziomu były na bieżąco monitorowane przez kierowników komórek organizacyjnych Urzędu, którzy oceniali poziom zidentyfikowanego ryzyka oraz skuteczność stosowanych metod jego ograniczenia.

(dowód: akta kontroli, str. 13-57)

3. W zakresach obowiązków osób wykonujących zadania związane z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej zadania te zostały uwzględnione.

(dowód: akta kontroli, str. 58-92)

4. W okresie objętym kontrolą, Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa monitorował skuteczność systemu kontroli zarządczej w obszarze związanym m.in. z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w oparciu o mierniki i wartości określone w Programie Ochrony Środowiska. Służyły one ocenie stopnia realizacji celów i kierunków działań w ww. obszarze. Co roku informował Prezydenta Miasta o sposobie zorganizowania i funkcjonowania kontroli zarządczej i przekazywał kwestionariusz samooceny kierowanego przez siebie Wydziału. W okresie objętym kontrolą, nie prowadzono kontroli wewnętrznej w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

(dowód: akta kontroli, str. 93-110)

5. W strukturze organizacyjnej Urzędu wyodrębniono komórkę odpowiedzialną za prowadzenie audytu wewnętrznego. Do zadań zatrudnionego w Urzędzie Audytora i Wydziału Kontroli Wewnętrznej i Audytu należało m.in. przygotowywanie planów przedsięwzięć prowadzących do osiągnięcia celów dotyczących funkcjonowania audytu wewnętrznego oraz zarządzanie realizacją projektów w tym zakresie ujętych w budżecie Miasta. Ponadto do zadań należało przygotowanie planu audytu i kontroli wewnętrznej oraz prowadzenie audytu i kontroli wewnętrznych oraz sprawowanie nadzoru nad realizacją zasad monitoringu celów strategicznych w Urzędzie.

(dowód: akta kontroli, str. 111-116)

6. Realizacja zadań z zakresu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej nie była w okresie objętym kontrolą przedmiotem audytu wewnętrznego, a także kontroli przeprowadzanej przez Komisję Rewizyjną i Komisję Zdrowia i Ochrony Środowiska z uwagi na zidentyfikowanie niskiego ryzyka w tym obszarze.

(dowód: akta kontroli, str. 105-110, 117).

7. W okresie objętym kontrolą, w obszarze związanym z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej, nie w pełni jednak zapewniono funkcjonowanie adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej. Stwierdzono bowiem

wydatkowanie środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska na zadania niewymienione w art. 403 ust. 2 POŚ, tj. na zadania niemieszczące się w katalogu zadań możliwych do sfinansowania przez gminy z tych środków, co opisano w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.

8. W okresie objętym kontrolą instytucje zewnętrzne przeprowadziły osiem kontroli w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Kontrola prawidłowości wykorzystania środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 na budowę parku tematycznego – Ośrodka Edukacji Ekologiczno-Geologicznej w Jaworznie Etap I, prowadzona była w 2014 r. przez Urząd Kontroli Skarbowej w Katowicach i w 2015 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nie stwierdzono nieprawidłowości podczas kontroli przeprowadzonej w 2016 r. przez Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach w zakresie wykonania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych.

W trakcie kontroli kompleksowej gospodarki finansowej Miasta za lata 2012-2016, przeprowadzonej w 2016 r. przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Katowicach¹⁰, stwierdzono uchybienia w zakresie sporządzania specyfikacji istotnych warunków zamówienia w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego dotyczącego likwidacji dzikich wysypisk odpadów zlokalizowanych na terenach stanowiących własność Gminy Jaworzno. Realizując zalecenia pokontrolne, przekazano pracownikom Biura Zamówień Publicznych stanowisko RIO. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach nie stwierdził nieprawidłowości w trakcie przeprowadzonej w 2017 r. kontroli realizacji umowy dotacji na zadanie „Wzmocnienie bioróżnorodności miasta Jaworzna – czynna ochrona wybranych muraw i gatunków roślin na terenie Jaworzna”. Podczas kontroli projektów „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenu byłego zakładu górniczego cementowni Szczakowa” i „Rekultywacja i ochrona powierzchni ziemi na obszarze składowiska odpadów pogórnich Rejon Piłsudski w Jaworznie” przeprowadzonych w 2017 r. przez Instytucję Zarządzającą Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹¹, nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli, str. 118)

9. Rada Miejska w Jaworznie uchwaliła w dniu 29 listopada 2012 r. *Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Jaworzna – Miasta na prawach powiatu na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019*¹² a *Program Ochrony środowiska dla Jaworzna – Miasta na prawach powiatu na lata 2015-2019 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2020-2023* uchwalony został w dniu 27 października 2016 r.¹³ W dokumentach tych wskazano cele i zadania z zakresu

¹⁰ Zwaną dalej RIO.

¹¹ Zwany dalej NFOŚiGW.

¹² Uchwała Nr XXVII/363/2012 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 29.11.2012 r. w sprawie *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Jaworzna – Miasta na prawach powiatu na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019* – zwanej dalej *Aktualizacją Programu*.

¹³ Uchwała Nr XXIII/324/2016 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 27.10.2016 r. *Programu Ochrony Środowiska dla Jaworzna – Miasta na prawach powiatu na lata 2016-2019 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2020-2023* – zwanego dalej *Programem ochrony środowiska*.

ochrony środowiska i gospodarki wodnej, przewidziane do realizacji na terenie Miasta. W *Aktualizacji Programu* określono 44 cele krótkoterminowe (do 2015 r.) i 17 celów długoterminowych (do 2019 r.) oraz 70 kierunków działań do realizacji w czasie obowiązywania dokumentu. W Harmonogramie rzeczowo-finansowym realizacji *Aktualizacji Programu* przewidziano 117 zadań i określono w nim: realizatorów zadań, termin realizacji, szacunkowe koszty w latach 2012-2019 oraz planowane źródła finansowania.

(dowód: akta kontroli, str. 119-158)

W *Programie* określono 25 celów wyznaczonych dla poszczególnych obszarów strategii dotyczących ochrony środowiska oraz 55 kierunków działań do realizacji w czasie obowiązywania dokumentu. W *Harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych wraz z ich finansowaniem dla poszczególnych obszarów ochrony środowiska*, przewidziano 134 zadania i określono w nim: podmioty odpowiedzialne za realizację zadań, termin realizacji, szacunkowe koszty w latach 2016-2019, planowane źródła finansowania oraz dodatkowe informacje o zadaniu.

(dowód: akta kontroli, str. 159-192)

Projekty *Aktualizacji Programu* i *Program* były pozytywnie zaopiniowane przez Zarząd Województwa Śląskiego a Komisja Zdrowia i Ochrony Środowiska Rady Miejskiej zaopiniowała je pozytywnie również pod kątem kolejności realizacji zadań.

(dowód: akta kontroli, str. 193-204)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości: dla obszaru związanego z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej, nie zapewniono funkcjonowania w pełni skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w Urzędzie. Stwierdzono bowiem, że środki w kwocie 95,7 tys. zł pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska (tj. 1,2% ogółu tych środków wydatkowanych w okresie objętym kontrolą) wydatkowane były w badanym okresie również na 11 zadań związanych z ochroną środowiska, innych niż wymienione w art. 403 ust.2 ustawy POŚ.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

Zapewnienie finansowania zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną

Opis stanu
faktycznego

10. Środki pochodzące z likwidowanych powiatowego i gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, o których mowa w art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw¹⁴, włączone zostały do dochodów budżetu Powiatu i budżetu Miasta, odpowiednio w wysokości 1 926,9 tys. zł i 3 037,2 tys. zł i przeznaczone zostały docelowo na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

(dowód: akta kontroli, str. 205-210)

11. W kolejnych latach okresu 2010-2017 (do dnia 30 września 2017), wpływy Powiatu i Gminy z opłat i kar za korzystanie ze środowiska wynosiły

¹⁴ Dz. U. Nr 215, poz. 1664.

odpowiednio: 1 679,7 tys. zł i 3 359,5 tys. zł, 1 939,2 tys. zł i 4 410,5 tys. zł, 1 670,5 tys. zł i 5 890,6 tys. zł, 838,1 tys. zł i 1 828,7 tys. zł, 1 521,9 tys. zł i 3 107,6 tys. zł, 1 275,2 tys. zł i 2 550,4 tys. zł, 1 115,5 tys. zł i 2 230,9 tys. zł, 898,9 tys. zł i 1 797,8 tys. zł, co stanowiło odpowiednio: 1,6% i 1,3%¹⁵, 1,3% i 1,8%¹⁶, 1,7% i 2,2%¹⁷, 1,0% i 0,6%¹⁸, 1,7% i 1,0%¹⁹, 1,3% i 0,7%²⁰, 1,1% i 0,6%²¹, oraz 1,9% i 0,9%²² dochodów Powiatu i Gminy.

Przyczyną niższych wpływów w roku 2013 była zmiana regulacji prawnych dotyczących częstotliwości opłat za korzystanie ze środowiska, skutkująca uzyskaniem w tym okresie tylko jednej transzy z tytułu ww. opłat i kar, zamiast dwóch jak w latach poprzednich²³.

(dowód: akta kontroli, str. 207-210)

12. Powiat i Gmina nie były zobowiązane do przekazania WFOŚiGW nadwyżki dochodów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska uzyskanych w roku poprzednim. W kolejnych latach okresu objętego kontrolą, dochody Powiatu i Gminy z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska, nie były większe niż 10-krotność średniej krajowej dochodów z roku poprzedniego przypadających na jednego mieszkańca, liczonej odpowiednio dla Powiatu i Miasta. Nadwyżka dochodów Gminy i Powiatu pochodząca z opłat i kar środowiskowych w badanym okresie obliczana była na podstawie: średniej krajowej dochodów Gminy/Powiatu, liczby mieszkańców Gminy/Powiatu na koniec roku, obowiązującego wskaźnika krotności średniej krajowej dochodów na jednego mieszkańca Gminy/Powiatu, wyliczonego dopuszczalnego poziomu dochodów budżetu Gminy/Powiatu oraz dochodu budżetu Gminy/Powiatu w danym roku.

(dowód: akta kontroli, str. 211-213, 450-471)

13. W kolejnych latach okresu 2010-2017 (do dnia 30 września) Powiat i Gmina dysponowała łączną pulą środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska²⁴ w wysokości 31 941,0 tys. zł (Powiat) i 66 961,6 tys. zł (Gmina).

W 2010 r. pula tych środków wynosiła 3 656,7 tys. zł dla Powiatu i 6 396,7 tys. zł dla Gminy, a w kolejnych latach badanego okresu odpowiednio: 3 693,8 tys. zł i 6 068,9 tys. zł, 4 977,9 tys. zł i 9 466,3 tys. zł, 4 714,3 tys. zł i 8 636,4 tys. zł, 4 236,3 tys. zł i 9 597,7 tys. zł, 3 568,5 tys. zł i 9 397,4 tys. zł, 3 547,0 tys. zł i 8 866,3 tys. zł oraz 3 546, 5 tys. zł i 8 531,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 207-210)

14. W latach 2010-2017 (do dnia 30 września 2017 r.) Powiat i Gmina dysponowały wpływami innymi niż dochody z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska,

¹⁵ W 2010 r. dochody powiatu wynosiły 106 990,9 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 252 553,7 tys. zł,

¹⁶ W 2011 r. dochody powiatu wynosiły 154 149,1 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 252 553,6 tys. zł,

¹⁷ W 2012 r. dochody powiatu wynosiły 97 501,3 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 271 940,4 tys. zł,

¹⁸ W 2013 r. dochody powiatu wynosiły 87 353,7 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 303 875,2 tys. zł,

¹⁹ W 2014 r. dochody powiatu wynosiły 89 282,3 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 315 480,8 tys. zł,

²⁰ W 2015 r. dochody powiatu wynosiły 101 988,7 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 312 119,5 tys. zł,

²¹ W 2016 r. dochody powiatu wynosiły 97 466,3 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 362 080,5 tys. zł,

²² W I półroczu 2017 r. dochody powiatu wynosiły 48 576,8 tys. zł, dochody Miasta wynosiły 195 176,9 tys. zł,

²³ Nastąpiła zmiana art. 285 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2012 r., poz. 1342) w zakresie wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska, zgodnie z którą od 2013 r. opłaty te wnoszono w okresach rocznych (do końca 2012 r. opłata wnoszona była w okresach półrocznych).

²⁴ Pula środków rozumiana jako suma wpływów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska i ewentualnych niewykorzystanych środków z lat ubiegłych.

przeznaczonymi na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W sprawozdaniu OŚ-4p za 2010 r. wykazano wpływy w wysokości 1,4 tys. zł z tytułu rozliczeń ze Wspólnotą Mieszkaniową Nieruchomości w Jaworznie²⁵ i z tytułu przekazania środków w kwocie 0,4 tys. zł ze zlikwidowanego rachunku Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a w 2012 r. dysponowano środkami własnymi w wysokości 43,0 tys. zł. W sprawozdaniu OŚ-4g za 2010 r. wykazano wpływy w wysokości 0,8 tys. zł z tytułu przekazania środków ze zlikwidowanego rachunku Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W latach 2011-2012 i 2014-2017 (do dnia 30 września 2017 r.) Gmina dysponowała środkami własnymi innymi niż z opłat i kar środowiskowych w wysokości odpowiednio: 569,7 tys. zł i 5 000,5 tys. zł, 1 536,2 tys. zł, 1 695,7 tys. zł, 170,8 tys. zł i 418,3 tys. zł, a w latach 2015 do 2017 r. (do 30 września) środkami pochodzącymi z NFOŚiGW odpowiednio w kwotach: 48,1 tys. zł, 1 625,4 i 4 550,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 207-210)

15. Łącznie (tj. zarówno z dostępnej w danym roku puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska; ze środków własnych Powiatu i Gminy oraz z innych źródeł) na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w kolejnych latach okresu objętego kontrolą, Powiat i Gmina wydatkowały łącznie odpowiednio: 4 270,3 tys. zł i 18 312,2 tys. zł. Wydatki Powiatu na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane były w tym okresie z puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

Ze środków własnych Gminy innych niż z opłat i kar środowiskowych wydatkowano w tym czasie odpowiednio: 1 536,2 tys. zł, 1 695,7 tys. zł, 170,8 tys. zł i 481,3 tys. zł, a w latach 2015 - 2016 i do końca września 2017 r. na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Miasto przeznaczyło środki pochodzące z NFOŚiGW w wysokości odpowiednio: 48,1 tys. zł, 1 625,4 tys. zł i 4 550,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 214-217)

16. Wydatki Powiatu na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane były w kolejnych latach okresu objętego kontrolą z puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska i wynosiły odpowiednio: 1 943,0 tys. zł, 1 136,9 tys. zł, 899,4 tys. zł i 290,9 tys. zł, co stanowiło 45,9%, 31,9%, 25,4% i 8,2% całej puli tych środków, którą dysponował Powiat w tych latach.

Natomiast Miasto w badanym okresie, z puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, jaką dysponowało w tych latach, wydatkowało na te zadania odpowiednio: 2 750,7 tys. zł, 2 762,0 zł, 2 132,1 tys. zł oraz 622,1 tys. zł, co stanowiło odpowiednio: 28,7%, 29,4%, 24,0% i 7,3% całej puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, którą dysponowało w latach badanego okresu.

Główną przyczyną niewydatkowania w okresie objętym kontrolą całej puli posiadanych przez Powiat i Miasto środków z tytułu opłat i kar za korzystanie ze

²⁵ nota księgowa GK.UN/5/AZ/2009 na kwotę 952,46 zł

środowiska była – jak wyjaśniła Skarbnik Miasta - konieczność zgromadzenia środków na realizację inwestycji pn. *Zakup nowoczesnych autobusów elektrycznych wraz ze stacjami do ładowania*, wymienionej w Programie Ochrony Środowiska na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023 oraz w Wieloletnim Planie Finansowym na lata 2019-2020, której koszt określono w wysokości 49 750,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 214-242, 174)

17. W okresie objętym kontrolą, Powiat i Gmina nie wydatkowały na ochronę środowiska i gospodarkę wodną całej dostępnej puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Wysokość środków pochodzących z tego tytułu niewykorzystanych przez Powiat w latach 2014 – 2017 (do 30 września) wynosiła odpowiednio: 2 293,3 tys. zł, 2 431,5 tys. zł, 2 647,6 tys. zł i 3 255,6 tys. zł. W tym okresie na ochronę środowiska i gospodarkę wodną nie wydatkowano środków własnych Powiatu.

W analogicznym okresie Gmina nie wykorzystwała środków pochodzących z dostępnej puli środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska w wysokości 6 847,0 tys. zł w 2014 r. i odpowiednio: 6 635,4 tys. zł, 6 734,3 tys. zł i 7 909,9 tys. zł w kolejnych latach badanego okresu. Ze środków własnych Gminy na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wydatkowano w tym okresie odpowiednio: 1 536,2 tys. zł, 1 695,7 tys. zł, 170,8 tys. zł i 418,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 214-242, 174)

18. W kolejnych latach okresu objętego kontrolą, wystąpiły przypadki wydatkowania środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska w kwocie ogółem 95,7 tys. zł na zadania związane z ochroną środowiska niewymienione w katalogu zadań określonych w art. 403 ust. 2 ustawy POŚ, co zostało opisane w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli, str. 243-253)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

Legalność, gospodarność i efektywność wydatkowania środków na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, w tym środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska

Opis stanu faktycznego

19. W uchwałach budżetowych Rady Miejskiej w Jaworznie na poszczególne lata okresu 2014-2017 określone były kwoty wydatków, w tym wydatków ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarki wodnej. Wskazane w uchwałach budżetowych zadania z tego zakresu były zgodne z ustaleniami *Programu Ochrony Środowiska*, w którym wyszczególniono zadania zaplanowane do realizacji.

(dowód: akta kontroli, str. 254-346, 159-192)

Do priorytetowych wydatków Powiatu należało m.in.: porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta, w tym odwodnienia przebudowywanych i budowanych dróg i ulic, dotacje celowe udzielane osobom fizycznym na wykonanie przyłączy kanalizacyjnych, konserwację i czyszczenie rowów odwadniających, wykonanie kanalizacji burzowej, wywóz i unieszkodliwienie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest a także wykonanie inwentaryzacji tych wyrobów występujących na terenie Miasta oraz przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza w ramach *Programu ograniczenia niskiej emisji*. Spośród zadań planowanych do realizacji przez Powiat w badanym okresie ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska było również zadanie pn. *Gromadzenie i przetwarzanie danych geologicznych*, i na jego realizację zaplanowano środki w kwocie 61,5 tys. zł pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 347-355)

Priorytetowe wydatki Gminy w tym zakresie zaplanowano m.in. na: wykonanie robót uzupełniających dotyczących budowy kanalizacji burzowej na terenie Miasta w ramach projektu inwestycyjnego *Gospodarcza Brama Śląska*, wykonanie przyłączy kanalizacyjnych, wywóz i unieszkodliwienie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza w ramach *Programu ograniczenia niskiej emisji* oraz na zagospodarowanie terenu pogórniczego zielenią i małą architekturą. Spośród zadań planowanych do realizacji przez Miasto w badanym okresie ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska były również zadania dotyczące *Gromadzenia i przetwarzania danych geologicznych*, zagospodarowania przyrodniczego i przywrócenia do środowiska terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji dolomitu, wykonania ekspertyz i aktualizowania systemu informacji przestrzennej.

(dowód: akta kontroli, str. 347-355)

Uchwały budżetowe na lata 2014-2017 zawierały załączniki dotyczące planowanych do udzielenia dotacji i wśród nich były takie, które planowano sfinansować z udziałem środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska: dotacje celowe dla osób fizycznych na realizację programu ograniczenia niskiej emisji i dotacje celowe dla osób fizycznych na wykonanie przyłączy kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli, str. 269-277, 291-299, 304-313, 328-337)

Na etapie prac nad projektem uchwały budżetowej (lub jej zmiany) kolejność realizacji zadań opiniowana była przez komisję właściwą ds. ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 356-403)

20. Urząd realizował zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnie z ustaleniami *Programu Ochrony Środowiska*, w którym wyszczególniono zadania planowane do realizacji.

(dowód: akta kontroli, str. 159-192, 260-268, 282-290, 314-323, 338-346)

21. Wydatkowanie środków było zgodne z ustaleniami uchwał budżetowych oraz planami finansowymi Miasta i Powiatu. W okresie objętym kontrolą plany finansowe nie były zmieniane w trakcie roku i nie wprowadzano zmian przewidzianych do realizacji zadań z obszaru ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 347-355)

22. W 2014 r. kwotę 2 894,9 tys. zł wydatkowano na zadania własne z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane przez Gminę, a środki w wysokości 1 331,9 tys. zł przeznaczono na dotacje. Powiat natomiast na zadania własne przeznaczył w tym okresie środki w wysokości 806,1 tys. zł a na dotacje 1 136,9 tys. zł.

W 2015 r. kwotę 2 319,4 tys. zł wydatkowano na zadania własne z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane przez Gminę, a środki w wysokości 2 186,4 tys. zł przeznaczono na dotacje. Powiat natomiast na zadania własne przeznaczył w tym okresie środki w wysokości 1 136,9 tys. zł.

W 2016 r. kwotę 2 812,2 tys. zł wydatkowano na zadania własne z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane przez Gminę, a środki w wysokości 1 116,1 tys. zł przeznaczono na dotacje. Powiat natomiast na zadania własne przeznaczył w tym okresie środki w wysokości 899,4 tys. zł.

Do końca września 2017 r. kwotę 5 074,2 tys. zł wydatkowano na zadania własne z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane przez Gminę, a środki w wysokości 516,9 tys. zł przeznaczono na dotacje. Powiat natomiast na zadania własne przeznaczył w tym czasie środki w wysokości 246,6 tys. zł a na dotacje 44,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 404-413)

23. W okresie objętym kontrolą z budżetu Powiatu na zadania związane z ochroną środowiska, wskazane w art. 403 ust.1 ustawy POŚ wydatkowano środki pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska w kwocie ogółem 4 270,3 tys. zł.

Na realizację zadania pn. *Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta – Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej w ul. Pniaka, Solskiego, Przemysłowej, Poniatowskiego, oraz Pożarowej w Jaworznie* w latach 2014-2016 wydatkowano środki w kwocie ogółem 2 280,8 tys. zł²⁶. Na realizację zadania pn. *Dotacje celowe udzielane osobom fizycznym na wykonanie przyłączy kanalizacyjnych* w 2014 r. wydatkowano kwotę 1 136,9 tys. zł a do 30 września 2017 r. na ten cel przeznaczono środki w kwocie 16,3 tys. zł. Środki w wysokości 44,8 tys. zł wydatkowano w 2014 r. na realizację zadania pn. *Wykonanie konserwacji i czyszczenie rowów odwadniających na terenie miasta Jaworzna*. W 2015 r. środki w wysokości 55,4 tys. zł przeznaczono na realizację zadania pn. *Geodezyjna inwentaryzacja sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta*. W 2016 r. na wykonanie kanalizacji burzowej i nasadzenia zieleni w budowanych i przebudowywanych ulicach oraz budowanej Obwodnicy Północnej Miasta, wykorzystano środki w wysokości 449,9 tys. zł, a na realizację zadania pn. *Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest występujących na terenach gminy Miasta* przeznaczono środki w wysokości 11,6 tys. zł. Do

²⁶ W 2014 r. 761,4 tys. zł, w 2015 – 1 081,6 tys. zł i w 2016 r. – 437,8 tys. zł.

30 września 2017 r. na *Dotacje celowe udzielane osobom fizycznym do planowanej instalacji ekologicznego urządzenia grzewczego oraz ekologicznego urządzenia wykorzystywanego na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej* przeznaczono środki w kwocie 28,1 tys. zł.

Środki w wysokości 242,3 tys. zł przeznaczono w tym okresie na realizację zadania związanego z zagospodarowaniem przyrodniczym i przywróceniem do środowiska terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji dolomitu. Kwotę 4,3 tys. zł przeznaczono na gromadzenie i przetwarzanie danych geologicznych oraz aktualizację systemu informacji przestrzennej (opracowanie obejmujące charakterystykę terenu zagrożonego osuwaniem mas ziemnych w obrębie nieczynnego kamieniołomu Sadowa Góra).

(dowód: akta kontroli, str. 414-422)

W okresie objętym kontrolą z budżetu Gminy na zadania związane z ochroną środowiska, wydatkowano środki pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska w kwocie ogółem 8 267,0 tys. zł, w tym na zadania wskazane w art. 403 ust. 2 ustawy POŚ wydatkowano kwotę 8 171,3 tys. zł.

Na realizację zadania pn. *Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta – Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej w ul. Pniaka, Solskiego, Przemysłowej, Poniatowskiego, oraz Pożarowej w Jaworznie* w 2014 r. wydatkowano środki w kwocie 36,0 tys. zł, w 2015 r. w kwocie 188,1 tys. zł a w roku 2016 wydatkowano środki w kwocie 700,0 tys. zł. Na realizację zadania pn. *Dotacje celowe udzielane osobom fizycznym na wykonanie przyłączy kanalizacyjnych* w 2014 r. wydatkowano kwotę 265,2 tys. zł, w 2015 r. – 1 349,0 tys. zł, w 2016 r. – 234,5 tys. zł a do 30 września 2017 r. na ten cel przeznaczono środki w kwocie 14,1 tys. zł. Środki w wysokości 59,0 tys. zł wydatkowano w 2014 r. na realizację zadania pn. *Konserwacja koryta potoku Wąwolnica*. W kolejnych latach na to zadanie przeznaczono odpowiednio: 54,8 tys. zł, 60,7 tys. zł i 3,5 tys. zł. Na realizację robót kanalizacyjnych projektu inwestycyjnego Gospodarcza Brama Śląska przeznaczono w 2014 r. środki w kwocie 1 065,2 tys. zł. W 2015 r. środki w wysokości 55,6 tys. zł przeznaczono na realizację zadania pn. *Wykonanie konserwacji i czyszczenie rowów odwadniających na terenie miasta* a w 2016 r. na wykonanie tego zadania wykorzystano 59,8 tys. zł. Na usługi związane z wywozem i unieszkodliwieniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest wydatkowano w 2014 r. środki w wysokości 65,2 tys. zł a w kolejnych latach badanego okresu: 42,9 tys. zł, 42,9 tys. zł i 18,7 tys. zł. Na realizację zadania pn. *Dotacje celowe udzielane osobom fizycznym do planowanej instalacji ekologicznego urządzenia grzewczego oraz ekologicznego urządzenia wykorzystywanego na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej* w 2014 r. wydatkowano kwotę 428,1 tys. zł, w 2015 r. – 837,9 tys. zł, w 2016 r. – 881,6 tys. zł a do 30 września 2017 r. na ten cel przeznaczono środki w kwocie 485,8 tys. zł. Na likwidację dzikich wysypisk odpadów znajdujących się na działkach gminnych i monitoring składowisk odpadów w 2014 r. wydatkowano 14,5 tys. zł a w 2015 r. kwotę 1,5 tys. zł. Na utworzenie użytku ekologicznego dostosowanego do potrzeb chomika, zasilenie populacji i wzmocnienie jej zmienności genetycznej

przeznaczono środki w kwocie 21,1 tys. zł²⁷. Kwotę 335,2 tys. zł wydatkowano w 2014 r. na zagospodarowanie i przywrócenie do środowiska terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji dolomitu. Na działania informacyjne i ogłoszenia prasowe wydatkowano w 2014 r. środki w kwocie 2,1 tys. Zadanie związane z gromadzeniem i przetwarzaniem danych geologicznych oraz aktualizacją systemu informacji przestrzennej zrealizowano za kwotę 10,5 tys. zł²⁸.

Ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, w okresie objętym kontrolą realizowano również zadania związane z:

- działaniami edukacyjnymi (73,1 tys. zł²⁹),
- wykonaniem schronisk dla owadów zapylających (3,0 tys. zł³⁰), zakupem karmy i kubków pokarmowych dla ptaków (1,5 tys. zł³¹), zakupem i montażem budek lęgowych dla ptaków (3,3 tys. zł³² i 2,7 tys. zł³³),
- ochroną gleby i wód podziemnych, sfinansowane w kwocie 48,8 tys. zł³⁴,
- przygotowaniem opracowań dotyczących potencjału przyrodniczego Gminy w zakresie nieożywionych komponentów środowiska – zadanie realizowane w ramach Ośrodka Edukacji Ekologiczno-Geologicznej Geosfera, na które wydatkowano środki w kwocie 149,6 tys. zł³⁵,
- zakupami lipienia, karpia krocza i szczupaka dla poprawy składu gatunkowego zbiorników wodnych na terenie Jaworzna (14,6 tys. zł³⁶),
- zakupami matek pszczelich w celu utrzymania populacji pszczoły miodnej (10,7 tys. zł³⁷ i zakupami preparatów do ochrony pszczoły miodnej (13,4 tys. zł³⁸, przekazanymi jaworznickim kołom pszczelarskim,
- wykonaniem ekspertyz i analiz dot. m.in. Programu Ograniczenia Niskiej Emisji, cieku „Kozi Bród”, ekspertyz dendrologicznych pomników przyrody (123,6 tys. zł³⁹),
- wykonaniem aktualizacji użytków ekologicznych (sporządzenie wykazu współrzędnych punktów granicznych wraz z obliczeniem powierzchni użytków (15,4 tys. zł⁴⁰), pracami nad planowanym zespołem przyrodniczo-krajobrazowym (5,0 tys. zł⁴¹),
- pomiarem hałasu (6,6 tys. zł⁴²),

²⁷ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 10,2 tys. zł, w 2015 r. – 7,8 tys. zł, do 30.09.2017 r. 3,1 tys. zł..

²⁸ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 10,2 tys. zł, w 2015 r. – 7,8 tys. zł, do 30.09.2017 r. 3,1 tys. zł..

²⁹ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 27,1,1 tys. zł, w 2015 r. – 25,8 tys. zł w 2016 r. – 5,8 tys. zł, do 30.09.2017 r. 14,4 tys. zł..

³⁰ Wydatek zrealizowany w 2014 r.,

³¹ Wydatek zrealizowany w 2014 r.

³² Wydatek zrealizowany w 2015 r.

³³ Wydatek zrealizowany w 2016 r.

³⁴ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 5,5 tys. zł, w 2015 r. – 5,0 tys. zł.

³⁵ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 109,5 tys. zł, w 2015 r. – 40,1 tys. zł.

³⁶ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 5,9 tys. zł, w 2015 r. – 3,7 tys. zł, w 2016 r. – 5,0 tys. zł.

³⁷ W 2014 r. wydatkowano na ten cel 2,0 tys. zł, w 2015 r. – 2,0 tys. zł, w 2016 r. – 2,4 tys. zł i do 30.09.2017 r. – 4,3 tys. zł.

³⁸ W 2014 r. wydatkowano na ten cel 3,0 tys. zł, w 2015 r. – 5,1 tys. zł, w 2016 r. – 5,3 tys. zł.

³⁹ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 62,0 tys. zł, w 2015 r. – 17,9 tys. zł, w 2016 r. – 37,2 tys. zł i do 30.09.2017 r. 6,5 tys. zł..

⁴⁰ Wydatek zrealizowany w 2014 r.

⁴¹ Wydatek zrealizowany w 2017 r.

⁴² W 2014 r. na ten cel wydatkowano 0,6 tys. zł, w 2015 r. – 1,9 tys. zł i do 30.09.2017 r. 4,1 tys. zł..

- zakupami wydawnictw specjalistycznych (3,8 tys. zł⁴³),
- transportem rannych zwierząt wolno żyjących do Pogotowia Leśnego (4,2 tys. zł⁴⁴),
- zagospodarowaniem w 2014 r. terenu pogórniczego zielenią i małą architekturą 83,6 tys. zł oraz zadrzewieniem gruntów porolnych (30,0 tys. zł),
- utrzymaniem i pielęgnacją pomników przyrody, terenów przyrodniczo cennych na terenie miasta i objętych ochroną (144,1 tys. zł⁴⁵),
- organizacją warsztatów ekologicznych dla dzieci, młodzieży (33,3 tys. zł⁴⁶),
- zakupami sprzętu do utrzymania terenów objętych ochroną (37,3 tys. zł⁴⁷) - zadanie to zakwalifikowano do innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarki wodnej⁴⁸, zamiast do przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków⁴⁹.

(dowód: akta kontroli, str. 423-449)

Środki pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska uzupełniały finansowanie zadań z innych środków, gdyż wpływy jakie uzyskiwały Gmina i Powiat z tego tytułu uniemożliwiały realizację zadań tylko z tych środków. Wyłącznie ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska finansowanych było 37 zadań, natomiast dofinansowano tymi środkami osiem zadań.

Środki w kwocie 95,7 tys. zł pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska wydatkowane były w badanym okresie również na realizację 11 zadań związanych z ochroną środowiska, innych niż wymienione w art. 403 ust. 2 ustawy POŚ, co opisano w części wystąpienia dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli, str. 414-449)

24. W badanym okresie do budżetu Miasta nie wpływały środki z tytułu uiszczenia na rzecz budżetu Miasta przez podmioty korzystające ze środowiska, kwoty pieniężnej odpowiadającej wysokości szkód wynikłych z naruszenia stanu środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 450-471)

25. W wyniku wydatkowania środków na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, szczególnie środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, osiągnięto m.in. następujące efekty:

- ograniczono emisje substancji szkodliwych do atmosfery, takich jak: dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu, pył, benzol i dwutlenek węgla,

⁴³ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 2,1 tys. zł, w 2016 r. – 1,3 tys. zł i do 30.09.2017 r. 0,4 tys. zł.

⁴⁴ Wydatek zrealizowano w 2016 r.

⁴⁵ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 24,2 tys. zł, w 2015 r. – 34,8 tys. zł, w 2016 r. – 47,7 tys. zł i do 30.09.2017 r. 37,4 tys. zł.

⁴⁶ W 2014 r. na ten cel wydatkowano 15,0 tys. zł, w 2015 r. – 4,5 tys. zł, w 2016 r. – 9,5 tys. zł i do 30.09.2017 r. 4,9 tys. zł.

⁴⁷ W 2015 r. na ten cel wydatkowano – 3,3 tys. zł, w 2016 r. – 21,2 tys. zł i do 30.09.2017 r. 12,8 tys. zł..

⁴⁸ Art. 400a ust. 1, pkt 42 ustawy POŚ

⁴⁹ Art. 400a pkt. 29 ustawy POŚ.

- ograniczono zanieczyszczenie cieków wodnych oraz rzek Białej Przemszy i Przemszy, poprzez skanalizowanie Gminy i odprowadzenie ścieków do oczyszczalni Jaworzno-Dąb,
- poprawiono warunki wodne na użytkach rolnych i zapewniono swobodny spływ wód do ujścia rzeki Przemszy,
- złagodzone negatywne skutki występowania azbestu, ograniczono narażenie na pył azbestowy ludzi i środowisko oraz zminimalizowano ewentualne próby pozbywania się azbestu w sposób nielegalny,
- zagospodarowano tereny pogórnich nieużytków w zorganizowany teren zielony w centrum Miasta.

(dowód: akta kontroli, str. 414-449)

W Programie ochrony środowiska określono mierniki oraz ich wartości służące ocenie stopnia realizacji celów i kierunków działań w obszarze ochrony środowiska i gospodarki wodnej a oceny tej dokonano w *Raporcie z wykonania w latach 2014-2015 Programu Ochrony Środowiska dla Jaworzna – miasta na prawach powiatu na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2016-2019*.

(dowód: akta kontroli, str. 472-490).

26. W okresie objętym kontrolą Urząd udzielił łącznie 78 zamówień publicznych obejmujących zadania dotyczące ochrony środowiska i gospodarki wodnej finansowane z opłat oraz kar, i tak:

- w roku 2014 udzielono 28 zamówień, w tym 5 postępowań było prowadzonych w trybie określonym w upzp (cztery w trybie przetargu nieograniczonego, jedno w trybie z wolnej ręki), 21 zamówień udzielono w oparciu o art. 4 pkt 8 upzp, a 2 zamówienia udzielono w oparciu o art. 4 pkt 7 upzp;
- w roku 2015 udzielono 19 zamówień publicznych, w tym 2 postępowania były prowadzone w trybie przetargu nieograniczonego określonym w upzp, 15 zamówień udzielono w oparciu o art. 4 pkt 8 upzp, a 2 zamówienia udzielono w oparciu o art. 4 pkt 7 upzp;
- w 2016 r. udzielono 15 zamówień publicznych, w tym 4 postępowania były prowadzone w trybie przetargu nieograniczonego określonym w upzp, 9 zamówień udzielono w oparciu o art. 4 pkt 8 upzp, a 2 zamówienia udzielono w oparciu o art. 4 pkt 7 upzp;
- do 30 września 2017 r. udzielono 16 zamówień publicznych, w tym 2 postępowania były prowadzone w trybie przetargu nieograniczonego określonym w upzp, 12 zamówień udzielono w oparciu o art. 4 pkt 8 upzp, a 2 zamówienia udzielono w oparciu o art. 4 pkt 7 upzp;

Badanie kontrolne czterech zamówień publicznych⁵⁰ wybranych losowo⁵¹ wykazało, że udzielono ich w sposób zgodny z upzp i wewnętrznymi regulacjami Urzędu.

⁵⁰ postępowanie przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego, którego przedmiotem była budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej w ul. Pniaka, Solskiego, Przemysłowej, Poniatowskiego oraz Pożarowej w Jaworznie; postępowanie dotyczące likwidacji dzikich wysypisk na terenie Jaworzna (o wartości poniżej 30 tys. EUR), postępowanie dotyczące

(dowód: akta kontroli, str. 491-502)

27. W latach objętych kontrolą Urząd udzielał dotacji celowych na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej do budowy przyłączy kanalizacyjnych oraz na dofinansowanie kosztów tych inwestycji w zakresie zakupu i montażu urządzeń ekologicznych grzewczych i ekologicznych urządzeń wykorzystywanych na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej.

W 2014 r. zawarto: 1 576 umów o udzielenie dotacji na dofinansowanie budowy przyłączy kanalizacyjnych do nieruchomości (łączna kwota dotacji wyniosła 2 100,7 tys. zł, w tym 1 402,1 tys. zł stanowiły środki pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska) i 366 umów o udzielenie dotacji na dofinansowanie zakupu urządzeń ekologicznych grzewczych i wykorzystywanych na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej (łączna kwota dotacji wyniosła 908,9 tys. zł, w tym 428,1 tys. zł stanowiły środki pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska).

W latach 2015-2017 (do 30 września) zawarto odpowiednio: 1 228, 529 i 226 umów o udzielenie dotacji w kwotach ogółem: 2 186,4 tys. zł, 1 116,1 tys. zł i 544,2 tys. zł ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Na dofinansowanie budowy przyłączy kanalizacyjnych w tym okresie przeznaczono odpowiednio: 1 348,6 tys. zł, 234,5 tys. zł i 30,4 tys. zł. Na dofinansowanie zakupów ekologicznych urządzeń grzewczych i wykorzystywanych na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej, przeznaczono odpowiednio: 837,9 tys. zł, 881,6 tys. zł i 513,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 404-413, 503-504)

28. Rada Miejska w Jaworznie podejmowała stosowne uchwały określające kryteria wyboru inwestycji do dofinansowania oraz tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposób jej rozliczania. Uchwały dotyczyły zadań wymienionych w art. 403 ust. 1 i 2 ustawy POŚ.

W uchwale Nr XVII/192/2012 z dnia 26 stycznia 2012 r. opublikowanej w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego pod poz. 910 w dniu 20 lutego 2012 r., Rada Miejska w Jaworznie ustaliła zasady udzielania osobom fizycznym dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej do budowy przyłączy kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli, str. 505-514)

W uchwale Nr XXVII/394/2012 z dnia 20 grudnia 2012 r. opublikowanej w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego pod poz. 752 w dniu 23 stycznia 2013 r., Rada Miejska w Jaworznie ustaliła zasady udzielania dotacji celowych, na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska – przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza (w zakresie zakupu i montażu

wykonania konserwacji i czyszczenia rowów odwadniających (o wartości poniżej 30 tys. EUR), postępowanie dotyczące wykonania usługi odbioru i wywozu odpadów niebezpiecznych z terenu gminy miasta Jaworzna w 2017 r. (o wartości poniżej 30 tys. EUR).

⁵¹ z zestawienia wydatków związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną w podziale na zadania realizowane w latach 2014-2017 (do 30 września).

urządzeń ekologicznych grzewczych i ekologicznych urządzeń wykorzystywanych na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej)⁵².

(dowód: akta kontroli, str. 515-530)

29. Na podstawie badania czterech dotacji stwierdzono, że udzielono ich zgodnie z art. 403 ust. 4 ustawy POŚ wyłącznie podmiotom i jednostkom, wymienionym w ww. przepisie⁵³.

30. W każdym ww. przypadku udzielenie dotacji celowej nastąpiło na podstawie umowy zawartej przez Urząd z osobami fizycznymi, której elementy określone były w uchwałach Rady Miejskiej.

(dowód: akta kontroli, str. 505-530, 531-612)

31. Ww. dotacje udzielane były zgodnie z warunkami określonymi w przywołanych wyżej uchwałach Rady Miejskiej w Jaworznie „w sprawie zasad udzielenia osobom fizycznym dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej do budowy przyłączy kanalizacyjnych” oraz „w sprawie ustalenia dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej – przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza”, w tym w zakresie zasad naboru wniosków o dotację oraz kwot udzielonych dotacji, trybu postępowania i sposobu rozliczenia dotacji.

(dowód: akta kontroli, str. 531-612)

32. Środki z objętych badaniem dotacji wykorzystane zostały zgodnie z przeznaczeniem, tj. na pokrycie kosztów przyłączenia kanalizacyjnego oraz zakupu wraz z montażem urządzeń grzewczych.

(dowód: akta kontroli, str. 531-612)

33. Objęte kontrolą dotacje rozliczone zostały terminowo i w prawidłowy sposób, zgodnie z warunkami określonymi w umowach.

(dowód: akta kontroli, str. 531-612)

34. Zgodnie z postanowieniami ww. uchwał Rady Miejskiej w Jaworznie „w sprawie zasad udzielenia osobom fizycznym dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej do budowy przyłączy kanalizacyjnych” oraz „w sprawie ustalenia dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej – przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza” oraz umów dotacji, kontrola wykorzystania badanych dotacji przez dotującego polegała na weryfikacji dokumentów potwierdzających wykonanie zadania, tj. oryginałów faktur VAT lub rachunków potwierdzających zakup i montaż atestowanego urządzenia grzewczego, świadectw badań na znak bezpieczeństwa ekologicznego dla kotłów węglowych lub usługę wykonania przyłączenia, pomiarów geodezyjnych lub dokumentacji powykonawczej, protokołów odbioru technicznego wykonanego przyłącza, umów na odbiór nieczystości ciekłych oraz

⁵² Zastąpiona uchwałą nr VII/81/2015 RM w Jaworznie z dnia 23.04.2015 r., opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego pod poz. Nr 2501 w dniu 30.04.2015 r., zastąpiona uchwałą nr XXIV/3631/2016 RM w Jaworznie z dnia 22.12.2016 r., opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego pod poz. Nr 7259 w dniu 30.12.2016 r.

⁵³ Ustaleń dokonano na próbie czterech dotacji (po jednej z każdego roku badanego okresu, udzielonej jako pierwszej w danym roku)

oświadczeń o likwidacji zbiornika bezodpływowego na nieczystości ciekłe. Oględziny nieruchomości (1 285 w badanym okresie), w których montowano ekologiczne urządzenia grzewcze, pracownicy Urzędu przeprowadzali w terminie do 14 dni od dnia otrzymania kompletu dokumentów stanowiących rozliczenie dotacji. W toku oględzin ustalano, że kontrolowana inwestycja zgodna była z wnioskiem o dotację i dokumentami stanowiącymi rozliczenie dotacji wskazanymi w umowach. Potwierdzano również instalację kotłów ekologicznych i likwidację starych, tradycyjnych kotłów węglowych. Wyniki oględzin były przedstawiane w protokołach z oględzin.

(dowód: akta kontroli, str. 531-612, 505-510, 516-519, 521-524, 526-530)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Środki w kwocie 95,7 tys. zł pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska wydatkowane były w badanym okresie na realizację 11 zadań związanych z ochroną środowiska, innych niż wymienione w art. 403 ust. 2 ustawy POŚ, tj. na zadania nie mieszczące się w katalogu zadań możliwych do sfinansowania przez gminę z tych środków, bowiem Gmina przeznaczyła je na:

- realizację programu opieki nad zwierzętami, zakupy karmy dla kotów wolno bytujących, działania ograniczające bezdomność zwierząt (14,4 tys. zł)⁵⁴,
- zakupy czipów do znakowania zwierząt (5,0 tys. zł) i oznakowanie zwierząt domowych (13,4 tys. zł)⁵⁵,
- zimowe dokarmianie zwierząt (22,7 tys. zł)⁵⁶, dofinansowanie działań ochrony zwierzyny dzikiej (2,8 tys. zł, w tym 2,4 tys. zł przeznaczono na zakup drewna dla Koła Łowieckiego)⁵⁷. Zgodnie z art. 34 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie⁵⁸ prowadzenie gospodarki łowieckiej należy do zadań Polskiego Związku Łowieckiego, którego podstawowym ogniwem organizacyjnym są koła łowieckie, i tym samym przedmiotowe wydatki nie powinny być finansowane z ww. środków,
- naprawę bocianiego gniazda (0,3 tys. zł) - zadanie to kwalifikuje się do art. 400a ust. 1 pkt 28 POŚ, ale ten punkt nie jest przypisany ani do zadań powiatu ani gminy w zakresie finansowania środkami z opłat i kar za korzystanie ze środowiska,
- opracowanie dokumentacji geotechnicznej, aktualizację map, inwentaryzację zieleni oraz opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego na zaprojektowanie i budowę selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy (30,1 tys. zł)⁵⁹ – zgodnie z art. 6r ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶⁰, zadanie to finansowane powinno być z opłat pobieranych od mieszkańców za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- dofinansowanie usługi przewozu producentów rolnych na targi *Agrotec* (2,0 tys. zł) oraz na Międzynarodową Wystawę Maszyn Rolniczych *Aero – Show 2014* (2,0 tys.

⁵⁴ W 2014 r. wydatkowano na te cele 6,3 tys. zł, w 2015 r. – 5,0 tys. zł, w 2016 r. – 3,1 tys. zł.

⁵⁵ Wydatki te poniesiono w 2014 r.

⁵⁶ W 2014 r. wydatkowano na te cele 4,9 tys. zł, w 2015 r. – 5,4 tys. zł, w 2016 r. – 7,2 tys. zł i do 30.09.2017 r. – 5,2 tys. zł.

⁵⁷ W 2014 r. wydatkowano na ten cel 2,4 tys. zł, w 2015 r. – 0,4 tys. zł.

⁵⁸ Dz.U. z 2017 r., poz. 1295 ze zm.

⁵⁹ Wydatek ten poniesiono w 2015 r.

⁶⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 1289

zł) a także na udział w organizacji imprezy *Dożynki Miejskie 2014* (3,0 tys. zł) i opłatę sądową za sporządzenie uzasadnienia wyroku sądowego (0,1 tys. zł)⁶¹.

(dowód: akta kontroli, str. 423-449)

I Zastępca Prezydenta Miasta wyjaśnił, że:

- (...) zakup materiałów do dokarmiania bażantów, kuropatw, zajęcy i innej drobnej zwierzyny w okresie zimowym oraz do budowy karmników i podsypów karmy dla zwierzyny, dokonany był w przekonaniu przeciwdziałania stratom w populacji i dla zachowania bioróżnorodności,
- naprawa bocianiego gniazda, wykonana została w celu zapewnienia ochrony miejsc gniazdowania bociana białego, gatunku który zgodnie z zapisami dyrektywy 2009/147/WE z 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. dyrektywa ptasia) podlega ochronie prawnej.

Niniejszy wydatek dokonany został przez dysponenta w ramach działań podejmowanych w oparciu o zapisy gminnego Programu ochrony środowiska dla miasta Jaworzna* (Uchwała Rady Miejskiej w Jaworznie Nr XXVI/363/2012 z dnia 29 listopada 2012 r. oraz Uchwała Rady Miejskiej Nr XXII/324/2016 z dnia 27 października 2016 r.), w którym skodyfikowane zostały czynności, w zakresie ochrony zasobów przyrody żywej, z uwzględnieniem obowiązków wynikających z przepisów krajowych (ustawa o ochronie przyrody) oraz zobowiązań międzynarodowych (dyrektywa 2009/147/WE z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa tzw. dyrektywa ptasia). Przedmiotowe prace podjęte zostały w związku z przerastaniem gałęzi, uniemożliwiających bocianom gniazdowanie. Biorąc pod uwagę fakt, że na podstawie tzw. dyrektywy ptasiej bocian biały objęty został ochroną zasadnym wydawało się podjęcie bezzwłocznie działań chroniących. W związku z powyższym dysponent uznał, że niniejszy wydatek może zostać sfinansowany w ramach środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska – art. 400a ust. 1 pkt 42 ustawy Prawo ochrony środowiska tj. „inne zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i zgodne z polityką ochrony środowiska”*

*)art. 14 ust. 2 Ustawy Prawo ochrony środowiska „Polityka ochrony środowiska jest prowadzona również za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”.

- dokarmianie i opieka nad wolnobytującymi kotami w okresie zimowym pozwala przetrwać naturalnym wrogom gryzoni zwłaszcza myszy i szczurów, które oprócz zagrożenia epidemiologicznego są zagrożeniem dla drobnej zwierzyny i ptactwa bytujących na terenie miasta oraz są konkurentami chronionego chomika europejskiego, którego ochrona na terenie miasta jest wpisana do Programu Ochrony Środowiska dla Jaworzna, którego celem jest ochrona i kształtowanie bioróżnorodności na terenie miasta. Kontrola rozrodczości pozwala zaś ograniczyć wzrost populacji kotów, które w nadmiernej ilości stanowiłyby zagrożenie podobne do dużej populacji gryzoni,
- zakup czipów i znakowanie zwierząt domowych pozwala ograniczyć zjawisko występowania watahy bezimiennych psów biegających po polach i lasach dokonujących zabijania w okrutny sposób zwierząt dzikich jak również objętego ochroną chomika europejskiego bytującego w rejonie

⁶¹ Wydatki te poniesione zostały w 2014 r.

Jeziorek, Cezarówka Górnej i Byczyny.

Biorąc pod uwagę powyższe, stosownie do art. 400a ust.1 pkt. 28 ww. ustawy - „przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin i zwierząt”, oraz obowiązujący na terenie Gminy Program ochrony chomika europejskiego przedmiotowe wydatki wydały się być jak najbardziej uzasadnione w rozumieniu ww. przepisu. W zakresie art.400a ust.1 pkt. 25 cytowanej ustawy - „działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza, i wód, w szczególności prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody”- Gmina dofinansowała wyjazdy producentów rolnych na wystawy i targi krajowe. Rolnictwo wywiera duży wpływ na ukształtowanie środowiska naturalnego gdyż bezpośrednio użytkuje jego zasoby w procesach produkcji. Zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju są udziałem producentów rolnych. W działalności rolniczej istnieją pewne wymagania względem gospodarstw określone w zasadach cross – compliance (wzajemna zgodność w zakresie m. in. ochrony środowiska). Dofinansowanie wyjazdów producentów rolnych na targi w dalszej perspektywie podnosi wiedzę na temat nowych prośrodowiskowych technologii produkcji, maszyn które są bezpieczniejsze dla środowiska, nowych metod uprawy, środków do produkcji (odmiany, nawozy, środki chemiczne) co przekłada się na mniejsze oddziaływanie na komponenty środowiska tj. glebę i wodę. Pomaga w podjęciu decyzji o wprowadzeniu w gospodarstwie ekologicznych metod produkcji. Dofinansowanie imprezy Dożynki Miejskie pozwala szerszemu gronu ludzi zapoznać się z tymi problemami i współdziałać z rolnikami w ochronie środowiska. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, wydatki poniesione ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska na ww. zadania wydały się być uzasadnione. Tym bardziej, że katalog opisanych zadań znajduje odzwierciedlenie również w Programie Ochrony Środowiska, stanowiącym narzędzie służące kształtowaniu polityki ochrony środowiska na terenie miasta.

Natomiast w odniesieniu do zastrzeżeń dotyczących finansowania ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska działań związanych z opracowaniem dokumentacji geotechnicznej, aktualizację map, inwentaryzację zieleni oraz opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego na zaprojektowanie i budowę punktu selektywnego zbierania odpadów na terenie gminy informuję co następuje. Przepisy prawa ochrony środowiska przewidują możliwość dotowania przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami. Stosownie do art. 400a ust. 1 pkt. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 519 z późn. zm.) ze środków pochodzących z opłat środowiskowych można dotować przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami. Oznacza to, że gmina może przekazać wskazane środki na dotowanie systemu gospodarowania odpadami określonego w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2017 r., poz. 1289 z późn. zm.).

W ramach systemu gospodarowania odpadami komunalnymi gmina zobowiązana jest m.in.:

- 1) tworzyć punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- 2) zapewnić osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
- 3) prowadzić działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi.

W ramach powyższych zadań w 2014 roku podjęto decyzję o budowie punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, którego zadaniem będzie po pierwsze zwiększyć poziom selektywnego zbierania odpadów komunalnych a po drugie w ramach zaplanowanej ścieżki edukacyjnej zwiększyć świadomość mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi.

Mając na uwadze wielkość zadania i jego koszt ok. 2 000 000,00 zł realizacja została zaplanowana z rozbiem na lata i obejmowała:

- znalezienie odpowiedniego terenu oraz ustalenie warunków środowiskowych – 2014 r.,
- stworzenie dokumentacji geotechnicznej terenu, aktualizacja map, inwentaryzacja zieleni terenu pod PSZOK oraz opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego na zaprojektowanie i budowę punktu (2015 r.),
- wykonanie projektu budowlanego oraz uzyskanie pozwolenia na budowę – 2016 r.,
- budowa punktu selektywnego zbierania odpadów – 2017 i 2018 r.

Środki pochodzące z opłat i kar za korzystanie ze środowiska zostały przekazane Miejskiemu Zarządowi Nieruchomości Komunalnych tylko raz w roku 2015 i zostały przeznaczone na jeden z elementów składających się na przedsięwzięcie związane z gospodarką odpadami tj. punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, który na początku roku 2018 zostanie sfinalizowany. Mając powyższe na uwadze nie podzielałam stwierdzenia, że wydatkowanie kwoty 30,1 tys. zł na zadanie związane z ochroną środowiska, inne niż wymienione w art. 400a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska winno być sfinansowane z opłat pobieranych od mieszkańców za gospodarowanie odpadami komunalnymi (...).

(dowód: akta kontroli, str. 613-618)

Zdaniem NIK, powyższe zadania, jakkolwiek istotne z punktu widzenia mieszkańców, nie mieszczą się w katalogu zadań możliwych do sfinansowania przez gminę ze środków pochodzących z opłat i kar środowiskowych.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

Sposób ewidencjonowania w księgach rachunkowych dochodów pochodzących z opłat i kar środowiskowych oraz wydatków na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a także sporządzanie sprawozdawczości statystycznej w zakresie gospodarowania dochodami pochodzącymi z opłat i kar środowiskowych

Opis stanu
faktycznego

35. Ewidencja księgowa prowadzona była w sposób umożliwiający identyfikację źródeł dochodów Powiatu i Gminy pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 619-638)

36. Wpływy z kar i opłat za korzystanie ze środowiska klasyfikowano prawidłowo, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych⁶².

Na podstawie badania 15 dowodów księgowych, wybranych z uwzględnieniem kryterium wartości, dokumentujących dochody Powiatu i Gminy z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska ustalono, że dochody te ewidencjonowane były na koncie 901 „*Dochody budżetu*” z klasyfikacją budżetową: dział 900 „*Gospodarka komunalna i ochrona środowiska*”, rozdział 90019 „*Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska*”, paragraf 0690 „*Wpływy z różnych opłat*”,

(dowód: akta kontroli, str. 619-638)

37. Ewidencja księgowa wydatków prowadzona była w sposób umożliwiający zidentyfikowanie wydatków finansowanych z wpływów pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Wydatki ujmowane były w dziale 900 „*Gospodarka komunalna i ochrona środowiska*”, właściwym rozdziale i paragrafie, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie szczegółowej klasyfikacji oraz na właściwym koncie. Ponadto wydatki oznaczano, zgodnie z planem kont, odpowiednimi symbolami umożliwiającymi identyfikację wydatków ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska: GF dla Gminy i PF dla Powiatu. W związku z tym istniała możliwość zidentyfikowania wydatków wg źródeł finansowania, co umożliwiało sporządzanie wymaganych sprawozdań z gospodarowania dochodami budżetu gminy i powiatu z opłat i kar środowiskowych. Dane zawarte w tych sprawozdaniach wynikały z ewidencji księgowej.

(dowód: akta kontroli, str. 639-783)

38. Szczegółowa analiza charakteru wydatków na ochronę środowiska i określenie przesłanek służących ich zakwalifikowaniu do paragrafu, przeprowadzona na

⁶² Dz. U. z 2014 r., poz. 1053, ze zm. zwane dalej: rozporządzeniem w sprawie szczegółowej klasyfikacji.

próbie 28 wydatków⁶³ wykazała, że wydatki te klasyfikowano prawidłowo, zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie szczegółowej klasyfikacji. .

(dowód: akta kontroli, str. 784-1018)

39. Sprawozdanie statystyczne – odpowiednio OŚ-4g i OŚ-4p oraz załączniki nr 1 do ww. sprawozdań – za każdy rok okresu objętego kontrolą (2014–2016) – sporządzono na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej.

Wykazane w ww. sprawozdaniach wartości „stanu środków budżetu powiatu/gminy na początek okresu sprawozdawczego” na dany rok były zbieżne z wartościami „stanu środków budżetu powiatu/gminy na koniec okresu sprawozdawczego” za rok poprzedni; ponadto wykazane wpływy środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, jak również wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę wodną odpowiadały zapisom ewidencji księgowej.

(dowód: akta kontroli, str. 450-471, 639-783, 619-638)

40. Sprawozdania OŚ-4g oraz OŚ-p i załączniki nr 1 do tych sprawozdań – za każdy rok okresu objętego kontrolą (2014–2016) – terminowo przekazano do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

(dowód: akta kontroli, str. 1019-1022, 450-471)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁴, wnosi o:

1. Zapewnienie dla obszaru związanego z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej funkcjonowania skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej.
2. Wydatkowanie środków budżetu Miasta pochodzących z wpływów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska na zadania wskazane w katalogu zadań możliwych do sfinansowania przez gminy i powiaty ze środków pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, określonym w art. 403 ust. 1 i ust. 2 POŚ.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁶³ Po siedem dowodów księgowych z każdego roku w latach 2014-2015 obciążających budżet Miasta i powiatu i dziewięć dowodów (pięć dotyczących powiatu i cztery dotyczące Miasta) z roku 2016 i pięć dowodów z roku 2017, w tym trzy dowody dot. budżetu Miasta i dwa dowody dotyczące budżetu powiatu.

⁶⁴ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 15 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 20 grudnia 2017 r.

Doradca nadzorujący
Gabriela Tutak
Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Dyrektor
Piotr Miklis

.....
podpis

.....
podpis